

до наказу від _____ 2022 р. № _____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету харчових технологій
та управління якістю продукції АПК
Баль-Прилипка Л. В.
05 _____ 2022 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри міжнародних
відносин і суспільних наук
Протокол № 9 від “3” травня 2022 р.
В.о. завідувача кафедри
Стрілець В.В.

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП
«Громадське здоров'я»
Швець О. В.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ**

спеціальність
освітня програма
Факультет (ННІ)
Розробники:

229 «Громадське здоров'я»
«Громадське здоров'я»
харчових технологій та управління якістю продукції АПК
Хвіст В.О. кандидат історичних наук, доцент кафедри між-
народних відносин і суспільних наук

Київ – 2022 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету харчових технологій
та управління якістю продукції АПК

_____ Баль-Прилипка Л. В.

« ____ » _____ 2022 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри міжнародних
відносин і суспільних наук

Протокол № 9 від «3» травня 2022 р.

Завідувач кафедри

_____ Стрілець В.В.

»РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП

««Громадське здоров'я»

_____ Швець О. В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

спеціальність
освітня програма
Факультет (ННІ)
Розробники:

229 «Громадське здоров'я»
«Громадське здоров'я»
харчових технологій та управління якістю продукції АПК
Хвіст В.О. кандидат історичних наук, доцент кафедри між-
народних відносин і суспільних наук

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Історія української державності

Спеціальність, освітній ступінь, освітня програма		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	229 «Громадське здоров'я»	
Освітня програма	«Громадське здоров'я»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова за рішенням Вченої ради університету	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	30 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	- год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	60 год.	- год.
Індивідуальні завдання	- год.	- год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою вивчення історії української державності у вищій школі є:

- розвиток національної самосвідомості майбутніх фахівців;
- виховання патріотичних і морально-етичних переконань фахівця, причетності до тисячолітньої історії українського народу;
- набуття фахівцями навичок роботи з історичними джерелами та літературою, наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку;
- вироблення умінь застосовувати набуті знання з історії у повсякденній діяльності, для орієнтації в суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

Курс Історії української державності виходить з необхідності розв'язання таких **завдань**:

- використання новітніх здобутків історичної науки у викладанні вітчизняної історії;
- підвищення наукового і виховного рівня викладання;
- забезпечення реалізації в навчальному процесі принципів історизму і об'єктивності в оцінці фактів, явищ, подій;
- гуманістичної спрямованості історичної освіти, орієнтованості її на пріоритет загальнолюдських цінностей;
- досягнення наступності в історичній освіті на етапі вищої школи у порівнянні з загальноосвітньою школою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати основні теоретичні положення, важливі вузлові проблеми усіх тем програми, загальні закономірності історичного розвитку; складні та суперечливі явища, процеси в історії суспільно-політичного та культурного життя України у зв'язку із світовою цивілізацією; тенденції економічного розвитку України і, особливо, її агропромислового комплексу; добре орієнтуватись в історичних джерелах і новітній науковій літературі;

вміти синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу політичну культуру; творчо застосовувати набуті знання з історії України у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінювання суспільних явищ, подій; формувати власну наукову позицію щодо актуальних політичних проблем сьогодення; самостійно осмислювати закономірності історичного розвитку.

Набуття компетентностей:

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- фахові (спеціальні) компетентності (ФК, СК):

СК 12. Здатність використовувати на практиці системи моніторингу і оцінки ефек-

тивності інтервенцій, програм та політик в громадському здоров'ї.

- 3. Програма та структура навчальної дисципліни для:**
– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ: ВИТОКИ, ФОРМИ, ТЕНДЕНЦІЇ

ЛЕКЦІЯ I: ВСТУП ДО КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ». ІСТОРІЯ РЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ В УКРАЇНІ (відповідно до спеціальності)

Предмет і завдання курсу «Історія української державності». Значення курсу «Історія української державності» для фахової підготовки і виховання громадянської позиції та патріотизму, вироблення історичної свідомості. Наукова література з історії української державності. Основні методологічні принципи. Характеристика архівних і опублікованих джерел. Археологічні дослідження території України. Наукова періодизація історії української державності. Розвиток землеробства і скотарства. Перші протодержавні та державні утворення. кіммерійські, скіфські та сарматські племена. Їх суспільний, господарський устрій, традиції і побут. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Створення, розквіт та занепад Боспорського царства. Проблема «прабатьківщини» слов'ян в історіографії. Основні концепції слов'янського етногенезу. Археологічні культури слов'ян, що були поширені на сучасних українських землях. Виокремлення східних слов'ян. Розселення і заняття східних слов'ян, їх звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Боротьба з готами, гунами, аварами. Східнослов'янські племена і державно-племінні союзи VI–IX ст. Державотворчі чинники в суспільно-політичній еволюції східнослов'янських племен.

ЛЕКЦІЯ II: ГЕНЕЗА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ: НАУКОВА ПОЛЕМІКА

Передумови утворення Київської Русі. Походження термінів «Русь», «Руська земля». Теорії походження Київської Русі. Проблеми періодизації давньоруської держави. Внутрішні і зовнішні фактори розвитку Київської держави за князювання Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Відносини Русі з кочівниками. Військові походи князів. Розширення кордонів Руської держави. Етнічні процеси в Київській Русі. Етногенез українського народу. Русь і Візантія. Шляхи проникнення християнства на Русь. Хрещення Русі та його історичне значення. Київська митрополія. Володимир Великий і Ярослав Мудрий. Причини ослаблення влади київських князів. Володимир Мономах і його боротьба за державну єдність Русі. Причини роздробленості Русі. Політичний устрій і особливості системи державного управління та її історична трансформація. Соціально-економічні і політичні фактори об'єднання слов'ян. Утворення міст. Розвиток і характер землеволодіння. Соціально-економічний розвиток. Соціальна структура населення. «Руська правда». Культура Київської Русі. Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи. Форми земельної власності. Зростання політичної та економічної могутності місцевих центрів. Розвиток міст, ремесла і торгівлі. Економічне і політичне зростання Галицького князівства. Особливості державного устрою. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичів. Ярослав Осмомисл. Протистояння експансії польських і угорських феодалів. Роман Мстиславович. Внутрішня боротьба за владу.

Соціально-економічний розвиток та суспільно-політичний устрій Галицько-Волинського князівства. Виникнення і зростання міст. Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Спроби Данила Галицького організувати антиординську коаліцію європейських держав. Зовнішня політика Данила Галицького. Причини і наслідки втрати української державності. Історичне значення давньоруської держави. Роль України княжої доби у світовій історії.

ЛЕКЦІЯ III: ЛАТЕНТНИЙ ПЕРІОД УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: РІЗНОМАНІТНІСТЬ І СУПЕРЕЧЛИВІСТЬ ТРАКТУВАНЬ

Початок литовсько-польської експансії. Політика великих литовських князівств на українських землях. Суспільно-політичний устрій держави. Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Сіверську землю. Кревська унія. Зростання впливу Польщі на Литву. Втрата українськими землями своєї автономії. Напади татар і турків на українські землі. Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Україна під владою Польщі. Розвиток сільського господарства, ремесла, сільських і міських промислів. Торгівля. Зростання міст. Надання магдебурзького права українським містам. Формування панщинно-фільваркового господарства. Зростання залежності населення від магнатів і шляхти. Запровадження панщини. Юридичне оформлення кріпосного права. Руйнування общини. Категорії селян. Форми соціального протесту мас. Колонізація Лівобережної України. Поява підприємств мануфактурного типу. Культурний розвиток українських земель наприкінці XVI – на початку XVII ст. Покатоличення та полонізація місцевої знаті. Виникнення братств. Криза православ'я. Берестейська церковна унія. Посилення соціального і національно-релігійного гніту в Україні. Походження, джерела поповнення і час виникнення козацтва. Причини, час і місце заснування першої Запорозької Січі. Формування суспільно-політичного устрою Запорозької Січі. Козацька адміністрація. Старшина, заможні козаки і козацька сірома. Козацькі ради. Господарство, побут і звичаї козаків. Військове мистецтво. Духовний світ українського козацтва. Морські походи козаків на турецькі володіння. Козацькі повстання під проводом К. Косинського та С. Наливайка. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Наступ магнатів і шляхти на козацькі права і вольності. Спроба уряду взяти козаків під постійний контроль. Виникнення реєстрового козацтва. Козацькі повстання 20–30 років XVII ст.

ЛЕКЦІЯ IV: УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА БОРОТЬБА (сер.XVII ст.). КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКА ДЕРЖАВА: ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ

Посилення кріпосного гніту. Зростання національно-релігійного гноблення. Характер, рушійні сили і мета Національної революції. Богдан Хмельницький. Основні етапи війни. Українсько-російські зв'язки в роки війни. Переяславська угода 1654 р., її оцінка в історіографії. Ліквідація старого державного ладу і зародження української козацько-гетьманської держави. Її територія і адміністративно-територіальний устрій. Суспільний поділ на стани. Органи влади. Господарсько-фінансова політика. Дипломатична діяльність. Збройні сили. Створення коаліції проти Польщі. Війна

України в союзі з Семигородом і Швецією. Гетьман Іван Виговський. Гадяцький договір. Юрій Хмельницький. Розчленування України на Правобережжя і Лівобережжя. Чорна рада. Гетьмани П. Тетеря та І. Брюховецький. Україна у політичних планах Росії, Польщі і Туреччини. Андрусівський мир. Гетьман Петро Дорошенко. Гетьмани Дем'ян Многогрішний та Іван Самойлович. Обрання гетьманом Івана Мазепи. Таємна дипломатія І. Мазепи. Обрання гетьманом Івана Скоропадського. Гетьман в екзилі Пилип Орлик та його «Конституція». Утворення Малоросійської колегії на чолі з С. Вельяміновим. Наказний гетьман П. Полуботок. Гетьман Д. Апостол. Діяльність Гетьманського уряду. Останній гетьман України К. Розумовський. Ліквідація Запорозької Січі. Зміна соціального і національного складу населення. Форми землеволодіння. Розвиток сільського господарства. Цехове ремесло та промисли. Торгівля. Адміністративно-політичний устрій Лівобережної України і Слобожанщини. Гайдамацький рух. Коліївщина. Рух опришків. Захоплення Росією Криму. Включення Правобережжя до складу Російської імперії.

ЛЕКЦІЯ V: ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА ДЕРЖАВНОСТІ В ХІХ ст.

Повторне покріпачення селян. Поширення на українську козацьку старшину прав російського дворянства. Розвиток товарних відносин і криза феодальної системи господарювання. Стан сільського господарства. Промисловість. Торгівля. Транспорт. Загострення соціальних суперечностей. Особливості проведення селянської реформи 1861 р. на Україні. Реформи 60–70-х років ХІХ ст.: земська, міська, судова, фінансова, військова. Промисловий розвиток українських земель в пореформенну добу. Перехід від мануфактури до фабрики. Залізничне будівництво. Швидкий розвиток важкої промисловості в Донбасі і Придніпров'ї. Народження вітчизняної буржуазії. Кріпосницькі пережитки у землеволодінні і землекористуванні. Класи і стани українського суспільства. Поділи Речі Посполитої. Захоплення Австрією Галичини і Буковини. Закарпаття під владою Угорщини. Буковинські землі в складі Молдавського князівства. Антикріпосницькі рухи в Галичині і на Буковині. Економічне становище Буковини і Закарпаття у складі Австрійської монархії. Діячі українського національного руху в Галичині. «Руська трійця». Західноукраїнські землі в революції 1848–1849 рр. Скасування панщини. Селянство в революції. Декабристи в Україні. «Південне товариство» і «Руська правда» П. Пестеля. «Товариство об'єднаних слов'ян». Повстання Чернігівського полку. Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївське товариство. Їх програмні документи. Діяльність «Руської трійці». Суспільно-політичні рухи в Галичині. Москвофіли, радикали і народовці. Заснування і діяльність «Просвіт». Ліберальні й соціалістичні ідеї М. Драгоманова. ГРР. Польське повстання в Україні 1863 р. і його наслідки для українського національного руху. «Хлопоманство». В. Антонович. Українські громади. Їх наукова і освітня діяльність. «Братство тарасівців», «Молода Україна». Селянський рух. Поява народників і «ходіння в народ». Землевольці, народовольці та Чорний переділ в Україні. Робітничий рух. Марксистські гуртки. Перші соціал-демократичні організації.

ЛЕКЦІЯ VI: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Українська Загальна Організація (УЗО). Виникнення перших політичних партій на західноукраїнських землях. РУРП. УНДП та УСДП. І. Франко. М. Павлик. Є. Левицький. К. Левицький. І. Труш. М. Грушевський. Земсько-ліберальна опозиція царизму. Українські і загальноросійські партії в Україні. РУП. Д. Антонович. М. Русов. М. Міхновський. УНП. УСДС.УСЛРП. В. Винниченко. С. Петлюра. М. Порш. УДП. О. Лотоцький. Є. Чикаленко. УРП. Б. Грінченко. С. Єфремов. УДРП. УПСР. УСП. Українська політична думка на початку ХХ ст. Студентський рух. Кооперативний рух. Демократична революція 1905–1907 рр. в Україні. Політичні партії і революція. Робітничі страйки в Україні після «кривавої неділі». Піднесення українського національного руху. Виникнення україномовної преси. «Просвіти» в українському русі. Українська думська громада. Столипінська аграрна реформа. Економічні і політичні наслідки реформи. Масове переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу. Діяльність українських партій і організацій за пореволюційної доби. Робітничий і селянський рухи. Українське питання в Державній Думі. Західноукраїнські землі на початку ХХ ст. Поява українських організацій «Січ», «Сокіл», «Пласт». Культурно-просвітницький рух. Церковне життя. Активізація переселенського руху за океан. Життя української діаспори в США і Канаді. Україна в Першій світовій війні. Воєнні дії на території України. Брусилівський прорив. Плани воюючих країн щодо українських територій. Національно-визвольний рух в умовах війни. Товариство українських поступовців. «Спілка визволення України». Антиукраїнська політика у новоствореному Галицько-Буковинському губернаторстві. Українські січові стрільці. Антивоєнний рух народних мас.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. НА ШЛЯХУ ДО ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ. (ХХ – поч. ХХІ ст.)

ЛЕКЦІЯ VII: ЕВОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В 1917-1920 рр.

Лютнева демократична революція 1917 р. Утворення Центральної Ради, її програма і соціальна база. I Універсал Центральної Ради. Утворення Генерального Секретаріату. II Універсал Центральної Ради. III Універсал Центральної Ради. Утворення Української Народної Республіки. Утворення в Україні маріонеткового радянського уряду. Агресія більшовицької армії. IV Універсал Центральної Ради. Підписання мирного договору з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією. Зайняття України німецькими та австро-угорськими військами. Прийняття Конституції УНР. Криза Центральної Ради навесні 1918 р. Гетьманський переворот. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського: особливості внутрішньої і зовнішньої політики. Падіння гетьманського режиму. Утворення Директорії, її політика і соціальна база. Відновлення УНР. Спроби утвердити українську державність в умовах зовнішньої агресії. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. УГА. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Війна з Польщею. Національно-визвольний рух у Північній Буковині та на Закарпатті. Друга війна УНР з більшовицькою Росією. Встановлення радянської влади в Україні на

початку 1919 р. Х. Раковський. Перша радянська конституція України. Політика більшовиків в Україні в 1919 р. Отаманщина. Зайняття України військами Денікіна. Політика Денікіна в Україні. Друге встановлення радянської влади наприкінці 1919 р. Варшавський договір. Радянсько-польська війна. Розгром Врангеля. Ризький мирний договір. Основні уроки української національної революції. Причини краху всіх спроб творення української національної держави у межах проживання етнічних українців.

ЛЕКЦІЯ VIII: РАДЯНСЬКА ФОРМА ДЕРЖАВНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ТОТАЛІТАРИЗМУ (1921–1939 рр.)

Вирішення українського питання в ході роботи Паризької мирної конференції (1919 р.). Новий поділ українських земель. Сен-Жерменський договір з Австрією (1919 р.). Рішення Ради послів (Великобританії, Франції, Італії, Японії) у березні 1923 р. Політика І воєнного комунізму. Перехід до нової економічної політики. Мета і цілі НЕПу в інтерпретації Леніна. Голод 1921–1923 рр. на півдні України: причини і наслідки. Аграрна політика. Поступове відродження сільського господарства. НЕП у промисловості. УСРР в системі «договірної федерації». Курс центрального партійно-державного керівництва на ліквідацію незалежності національних республік. «Автономізація» незалежних республік під виглядом утворення нової федерації – СРСР. Перші наслідки входження УСРР до складу Радянського Союзу. Конституція СРСР 1924 р. Сталінський курс на «всеосяжну колективізацію» селянських засобів виробництва. Курс на індустріалізацію країни. «Криза НЕПу» як результат відмови партійно-державного керівництва від «змички між містом і селом». «Ножиці цін». Хлібозаготівельні кризи. Політика коренізації, її особливості і наслідки. Досягнення і прорахунки українізації. Ставлення тоталітарного режиму до інтелігенції. Антицерковна політика державної партії. Завершення колективізації основної частини селянських господарств у 1931–1932 рр. Діяльність хлібозаготівельних комісій. Голодомор 1932–1933 рр. і його наслідки. Колгоспи в системі командної економіки після 1933 р. Відмова від продрозкладки. Політвідділи МТС і радгоспів. Репресії в Україні. Судові політичні процеси 30-х років. Чистка партії. Знищення керівництва КП(б)У. Згорання політики українізації. Національно-культурна політика державної партії в УРСР 30-х років. Боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». «Розстріляне відродження».

ЛЕКЦІЯ ІХ: УКРАЇНА І ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА: НОВА ПАРАДИГМА

Становище на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Українське питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини. Головні політичні партії і організації українського національно-визвольного руху. Організація українських націоналістів. Роль греко-католицької церкви в суспільно-політичному житті Західної України. Мюнхенська змова і доля Карпатської України. Укладення пакту Молотова-Ріббентропа. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної Армії на територію Західної України. Територіальні вимоги радянського керівництва до Румунії. Включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянізація. Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Катастрофічні поразки 1941 р. Танкове побоїще в районі міст Дубно, Луцьк, Броди, Рівне. Оборона Києва,

Одеси і Севастополя. Бої за Донбас. Початок партизанської боротьби. Харківська битва. Генеральний наступ гітлерівських військ влітку 1942 р. на півдні. Німецький окупаційний режим. План «Ост». Адміністративний устрій окупованої України. Розгортання комуністичного і націоналістичного партизанського рухів проти окупантів. Утворення Української повстанської армії. Нова програма і тактика Організації українських націоналістів. Бої за визволення. Житомирсько-Бердичівська операція (грудень 1943 - січень 1944 рр.); Корсунь-Шевченківська операція (січень-лютий 1944 рр.); Рівненсько-Луцька операція (січень-лютий 1944 рр.); Криворізька операція (січень-лютий 1944 рр.); Наступ на півдні. Визволення Одеси, Миколаєва (березень-квітень 1944 рр.); Визволення Криму (квітень-травень 1944 рр.); Львівсько-Сандомирська операція (липень-серпень 1944 рр.); Східно-Карпатська операція (вересень-жовтень 1944 рр.). Повне звільнення України від німецьких військ восени 1944 р. Початок відбудовчих робіт. Особливості відбудови економіки України в умовах війни. Демографічні наслідки війни. Об'єднання українських земель. Вклад українського народу в розгром нацистської Німеччини. Входження України в ООН.

ЛЕКЦІЯ X: ЗМІНИ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ (др. пол. 40–80-х рр. XX ст.)

Труднощі відбудови народного господарства. Голод 1946–1947 рр. насильницька колективізація в західних областях України. Нова хвиля масових репресій. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Підпільно-партизанська боротьба ОУН–УПА зі сталінським режимом. Операція «Вісла». Україна після смерті Сталіна. Передача Кримської області до складу УРСР. Реформи М. Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер, загальна спрямованість і значення. Реформи середини 60-х років, їх згортання консерваторами в партійно-державному керівництві. Деформації в структурі економіки України, хижацька експлуатація її багатств, будівництво хімічних підприємств, атомних електростанцій. Наростання екологічної небезпеки. Екстенсивний розвиток сільського господарства, шкідливість кампанії щодо ліквідації «неперспективних» сіл. Україна в єдиному народно-господарському комплексі СРСР. Економічна політика в період перебудови центрального уряду і Україна. Спроби лібералізації політичного режиму. Критика культу особи Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Поява дисидентів в Україні. Зародження руху «шестидесятників», їхня роль у національно-культурному житті. Зупинення реабілітації і замовчування злочинної діяльності Сталіна. Звільнення П. Шелеста. В. Щербицький як провідник русифікаторської політики центру. Політичні репресії 60–70 років. Розгортання правозахисного та дисидентського руху. Репресивні дії органів КДБ. Спроби М. Горбачова реформувати суспільство. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Відновлення критики сталінізму. Зростання політичної активності народу. Гальмування перебудовчих процесів в Україні. Національне пробудження українського народу. Реабілітація політичних в'язнів. Викриття злочинів тоталітарного режиму.

ЛЕКЦІЯ XI: ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ **В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (з 1991 р.)**

Перші кроки в демократизації суспільного життя і утворення нових політичних партій і громадських об'єднань. Прийняття Декларації про державний суверенітет України. Курс національно-демократичних сил на утвердження державного та економічного суверенітету республіки, проголошення незалежності України. Заборона діяльності КПУ. Пробудження релігійного життя. Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Л. Кравчук – Перший Президент України. Угода про Співдружність незалежних держав. Затвердження державної символіки України. Створення правової бази розвитку України як незалежної держави. Зміцнення державних кордонів. Формування Збройних сил і Військово-Морського Флоту, Національної гвардії, Служби безпеки, митної служби. Перехід від авторитарно-тоталітарної системи суспільного устрою до демократичного суспільства і правової держави. Генеза, сутність і функції держави. Форми державного правління. Форми державного устрою. Конституційний процес та прийняття Конституції. Політичний спектр сучасних політичних партій. Інститут президентства. Парламент. Уряд. Суд. Поєднання безпосереднього народовладдя зі здійсненням влади через органи державної влади і місцевого самоврядування. Побудова громадянського суспільства. Вдосконалення діяльності засобів масової інформації. Кризові явища сучасної політичної системи. Прийняття Верховною Радою України нормативних актів щодо реформування економіки, переходу до ринкових відносин, приватизації, їх суперечливий характер. 1991–1996 рр. – економічний спад. Інфляція. Приватизація. Негативна роль «тіньової економіки». Вихід з рубльової зони. Купони. Запровадження національної грошової одиниці. 1997–2007 рр. – відносна макроекономічна стабілізація в окремих сегментах економіки і фінансів. Фінансова криза 1998 р. Реалізація програми «Реформи заради добробуту». 2008–2015 рр. – фінансово-економічна криза та посткризовий період.

ЛЕКЦІЯ XII: ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ТЕХНІКИ У ВСЕСВІТНЬОМУ КОНТЕКСТІ. ДОСВІД УКРАЇНИ. АГРАРНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

Прискорене реформування всього комплексу соціально-економічних відносин, які впродовж багатьох десятиліть склалися на селі. Забезпечення зваженої поетапної, державно-регульованої лібералізації всіх ліній взаємозв'язку аграрного сектора з іншими галузями економіки, утвердження їх реальної паритетності на засадах ринкових механізмів. Цілеспрямована державна підтримка аграрної науки, системи консультативно-інформаційного забезпечення селянства як головних чинників науково-технічного прогресу. Закон України «Про селянське (фермерське) господарство» 1991 р. Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» 1992 р. Трансформування колгоспів у кооперативні сільськогосподарські об'єднання. Ліквідація монополії держави на землю. Процес створення селянських (фермерських) господарств, кооперативів, орендних колективів. Указ Президента «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» 1994 р. Указ Президента «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки» 1999 р. Утворення господарств ринкового типу, які господарюють на землі, орендованій у селян. Розпаювання землі. 2000-2008 рр. характеризувалися постійним зростанням обсягів виробництва валової продукції сільськогосподарства. Криза та після кризовий період. Зовнішньоекономічний аспект розвитку АПК України.

Формування нових відносин власності. Проблема формування дбайливого господаря землі. Аграрне питання в платформах політичних партій України. Демографічні та екологічні проблеми розвитку АПК. Соціальний розвиток села. Розбудова сільських населених пунктів. Соціальне відродження села. Зайнятість сільських мешканців. Перебудова вищої аграрної освіти, форм і методів підготовки спеціалістів для аграрного сектору економіки. Нова генерація кадрів. Забезпеченість сільськогосподарського сектора економіки кваліфікованими робітниками. Науковий потенціал аграрного сектора АПК.

ЛЕКЦІЯ XIII: УКРАЇНА І СВІТ: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ФАКТОР В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Міжнародне визнання сучасної незалежної української держави. Польща та Канада. Встановлення дипломатичних відносин. Офіційні візити перших осіб держави. Міжнаціональні відносини і їх правове регулювання в Україні. Кристалізація головних зовнішньополітичних інтересів і пріоритетів, що сформувався на засадах основоположних для нашої держави документів - Декларації про державний суверенітет та Акта про незалежність України. Кримська автономія. Участь в роботі Організації Об'єднаних Націй. Формування представництва у міжнародних організаціях, входження до світового співтовариства. Концепція зовнішньої політики України. Набуття Україною без'ядерного статусу 1994 р. Зовнішньополітичні акції України щодо зміцнення миру і співробітництва, припинення військових конфліктів. Участь України у миротворчих заходах під егідою ООН, у програмі «Партнерство заради миру», в діяльності Ради Європи. Основні геополітичні аспекти зовнішньої політики України. Встановлення, підтримка та вслякий розвиток економічних, культурних, науково-технічних відносин з усіма країнами світової спільноти. Україна і Співдружність незалежних держав. Подальший розвиток взаємовигідних відносин з колишніми республіками СРСР, особливо з Грузією, Азербайджаном, Узбекистаном і Молдовою в рамках ГУУАМ. Розвиток взаємовигідних відносин з країнами Чорноморського та Середземноморського басейнів. Формування української діаспори. Основні хвилі міграції населення за межі України. Формування східної діаспори та основні райони заселення: Сибір, Далекий Схід, Середня Азія, Казахстан, Північний Кавказ. Формування західної української діаспори. Причини міграцій українців до країн Північної та Південної Америки та деяких європейських країн. Наймолодша українська діаспора Австралії. Міграції з України після проголошення незалежності. Українська діаспора на сучасному етапі. Участь української діаспори в державотворчому процесі.

ЛЕКЦІЯ XIV: ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В XXI ст.

Визначення поняття української національної ідеї. Періодизація української національної ідеї. Процес формування української національної ідеї. Основні теоретики та ідеологи української національної ідеї. Головні концептуальні положення та складові української національної ідеї. Погляди М. Драгоманова, М. Грушевського, І. Франка, В. Липинського, Д. Чижевського. Концепція «інтегрального націоналізму» Д. Донцова. Процес творення українського національного простору. Боротьба українських

національно-патріотичних сил за реалізацію української національної ідеї. Визначення поняття громадянського суспільства. Його структурні елементи. Історія розвитку ідеї громадянського суспільства. Основні аспекти громадянського суспільства. Загальні атрибути громадянського суспільства. Ознаки громадянського суспільства. Ключові принципи громадянського суспільства. Інституції громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Роль політичних партій. Співвідношення громадянського суспільства з державою. Формування та принципи правової держави. Громадянське суспільство в Україні. Сучасний стан та тенденції. Основні законодавчі перешкоди діяльності громадських та благодійних організацій в Україні. Закон України «Про громадські об'єднання». Основні тенденції та перспективи України в сучасних процесах світової глобалізації. Головні глобальні проблеми: екологічна, енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, міжнародна безпека. Глобалізація в економіці та політиці. Питання культурної та освітньої глобалізації. Головні завдання сучасної глобалістики. Сучасні теорії глобалістики. Геополітичні орієнтації України. Інтеграція України в сучасну економічну систему. Україна і світ: взаємозв'язок глобального та національного розвитку. Процеси транснаціоналізації. Підсумки історичного шляху українського народу і найголовніші уроки історії його боротьби за свободу і незалежність.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	ти-жні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Українська державність: витоки, форми, тенденції													
Тема 1. Вступ до курсу «Історія української державності». Історія розвитку галузей в Україні (відповідно до спеціальності)	1	8	4	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Генеза української державності в епоху середньовіччя: наукова полеміка	2	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Латентний період українського державотворення: різноманітність і суперечливість трактувань	3	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Українська національна боротьба (сер. XVII ст.). Козацько-гетьманська держава: проблеми наукового переосмислення	4	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.	5	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Нові тенденції в суспільно-політичному житті України на початку XX ст.	6	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	38		14	12		-	12	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (XX - поч. XXI ст.)													
Тема 1. Еволюція українського державотворення в 1917-1920 рр.	7	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму	8	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Україна і Друга світова війна: нова парадигма	9	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-

Тема 4. Зміни в політичному житті України (др. пол. 40–80-х рр. XX ст.)	10	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Історичні особливості державотворчих процесів в незалежній Україні (з 1991 р.)	11	8	2	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Основні етапи розвитку науки і техніки у всесвітньому контексті: досвід України. Аграрно-промисловий комплекс України	12	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Україна і світ: геополітичний фактор в історичній ретроспективі	13	8	2	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Перспективи української держави в XXI ст.	14	6	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	52		16	18		-	18	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90		30	30	-	-	30	-	-	-	-	-	-

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методичне заняття	2
2	Державотворчі традиції на території України в стародавню добу: гіпотези та докази	2
3	Русь в українській і світовій історії	2
4	Українські землі ускладі іноземних держав XIV – I пол. XVII ст.	2
5	Українська державність в II половині XVII ст.	2
6	Функціонування державних механізмів на українських землях у XVIII ст.	2
7	Суспільно-політичний рух в Україні у XIX ст.	2
8	Змагання національно-демократичних сил за українську державність (поч. XX ст.)	2
9	Боротьба за відновлення державності українського народу (1917–1920 рр.)	2
10	Національно-державне будівництво в УРСР у міжвоєнний період	2
11	Боротьба за українську державність на західноукраїнських землях у 20–30-х роках XX ст.	2
12	Державне будівництво на українських землях у роки Другої світової війни	2
13	Україна на шляху до незалежності: суспільно-політичні трансформації (1945–1991 рр.)	2
14	Теорія та практика державного будівництва в умовах незалежності України	2
15	Українська держава на сучасному етапі	2

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Предмет, завдання, методи та джерела вивчення історії України. Наукова періодизація історії української державності.
2. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.
3. Проблеми походження і розвитку українського народу.
4. Слов'янські племена на території України: теорії походження, розселення, заняття.

5. Передумови утворення та концепції походження держави Київська Русь, їх оцінка в сучасній історіографії.
6. Періодизація політичної історії Київської Русі.
7. Суспільно-політичний устрій Київської Русі (кін. IX – поч. XIV ст.).
8. Соціально-економічний розвиток Київської Русі (кін. IX – поч. XIV ст.).
9. Історичне значення прийняття християнства в Київській Русі.
10. Причини та наслідки феодальної роздробленості Київської Русі. Її значення в історичній долі українського та інших слов'янських народів.
11. Утворення Галицько-Волинської держави, її політичний та соціально-економічний розвиток.
12. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польського королівства (сер. XIV – перш. пол. XVI ст.).
13. Українські землі у складі Речі Посполитої (др. пол. XVI – перш. пол. XVII ст.). Люблінська унія 1569 р. та Берестейська унія 1596 р.
14. Українське козацтво: причини виникнення та теорії походження, еволюція та соціально-етнічний склад.
15. Запорозька Січ: виникнення, військово-адміністративний устрій, господарство. Історичне значення Запорозької Січі в боротьбі українського народу за державну незалежність.
16. Боротьба запорожців проти татарсько-турецької агресії (XVI – перш. пол. XVII ст.). Гетьман Петро Сагайдачний.
17. Козацько-селянські повстання кін. XVI – поч. XVII ст.
18. Українська національна революція XVII ст.: причини, рушійні сили, мета, характер, періодизація та історичне значення.
19. Переяславська Рада 1654 р. Березневі статті та їх оцінка в історичній літературі.
20. Програма Б. Хмельницького щодо побудови української держави на основі ідеї української соборності. Основні ознаки Української козацької держави.
21. Боротьба за збереження козацької держави гетьманів Лівобережної України в добу Руїни (60–80-ті рр. XVII ст.).
22. Політичний та економічний розвиток Правобережної України у др. пол. XVII–XVIII ст.
23. Особливості територіально-політичного устрою та економічного розвитку Лівобережної України в др. пол. XVII–XVIII ст.
24. Участь України в Північній війні. Гетьманування І. Мазепи.
25. Гетьман П. Орлик та Конституція 1710 р.
26. Етапи ліквідації автономії України (XVIII ст.).
27. Запорозька Січ в др. пол. XVII–XVIII ст. та її остаточна ліквідація. Подальша доля українського козацтва.
28. Гайдамацький та опришківський рухи в Україні.
29. Адміністративно-територіальний устрій, політичне життя та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Австрійської імперії кін. XVIII–XIX ст.
30. Суспільно-політичні рухи на західноукраїнських землях др. пол. XIX ст.: москвофіли, народовці, радикали.
31. Кирило-Мефодіївське товариство, його програма та практична діяльність.
32. Декабристський рух в Україні.

33. Соціально-економічні наслідки та особливості проведення аграрної реформи 1861 р. в Україні. Імперські буржуазні реформи 60–70-х років XIX ст. та їх наслідки.
34. Суспільні течії та рухи др. пол. XIX ст.: народницький, ліберальний, соціал-демократичний, національний.
35. Виникнення перших політичних партій на Україні (кін. XIX – поч. XX ст.).
36. Національне і аграрне питання в умовах революції 1905–1907 рр.
37. Українські землі в період Першої світової війни.
38. Аграрна реформа Столипіна та її здійснення в Україні.
39. Українська Центральна Рада: соціальна база, структура та програмні завдання. Внутрішня та зовнішня політика.
40. Проблеми державотворення в Універсалах Центральної Ради.
41. Українська держава гетьмана П. Скоропадського: внутрішня та зовнішня політика, причини падіння.
42. Директорія УНР: склад, соціальна база, внутрішня та зовнішня політика, причини падіння.
43. Державотворчі процеси на західноукраїнських землях. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р.
44. Історичне значення, причини поразки та уроки національно-демократичної революції в Україні (1917–1921 рр.).
45. Процес становлення та утвердження радянської влади у Наддніпрянській Україні (1917–1921 рр.).
46. Політика «воєнного комунізму» та її реалізація в УСРР (березень 1919 –січень 1921 рр.). Голод 1921–1923 рр.
47. Розвиток народного господарства України на засадах НЕПу. (НЕП, його - суть та здійснення в Україні).
48. Україна та створення СРСР (союзний договір від 30 грудня 1922 р.).
49. Особливості здійснення індустріалізації в Україні, її соціально-економічні наслідки.
50. Економічна суть та цільове призначення суцільної колективізації сільського господарства в Україні.
51. Соціально-економічні і політичні наслідки насильницької колективізації в Україні. Голодомор 1932–1933 рр.
52. Політика українізації (20–30-ті рр. XX ст.), її наслідки.
53. Сталінські репресії в Україні та їх згубні наслідки для України.
54. Становище західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії (20–30-ті рр. XX ст.).
55. Приєднання західноукраїнських земель до УРСР: позитивні та негативні наслідки.
56. Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни.
57. Карпатська Україна (1938–1939 рр.).
58. Фашистський окупаційний режим в Україні. Форми руху опору.
59. Вклад українського народу в боротьбу проти гітлерівських військ у 1941–1945 рр. та наслідки Другої світової війни для України.
60. Особливості відбудови народного господарства України у післявоєнний період. «Радянська» західноукраїнських областей.
61. Реформи 50–60-х рр. XX ст. та їх здійснення на Україні.

62. Наростання кризових явищ в соціально-економічному та політичному житті України у 70–80-х рр. ХХ ст.
63. Дисидентський рух в Україні (60–80-ті рр. ХХ ст.).
64. Складність та суперечливість перебудовчих процесів в Україні (1985–1991 рр.).
65. Проголошення суверенітету та державної незалежності України: передумови, законодавча база.
66. Конституційний процес та прийняття Основного Закону України 1996 р.
67. Реформування політичної системи та розбудова громадянського суспільства у незалежній Україні.
68. Соціально-економічні перетворення в незалежній Україні.
69. Суть та етапи аграрної реформи в сучасній Україні.
70. Історія національно-державної символіки незалежної України.
71. Напрями та пріоритети зовнішньої політики України.
72. Реформування вищої аграрної освіти.

Завдання 1. Династія Кисвичів перервалася внаслідок убивства Аскольда і захоплення Києва Олегом у:	
1	879 р.
2	882 р.
3	912 р.
4	862 р.

Завдання 2. Коронація Данила Галицького відбулася у:	
1	Львові 1256 р.
2	Дорогичині в 1253 р.
3	Холмі 1245 р.
4	Володимирі в 1238 р.

Завдання 3. Ярлик – це:	
1	податок, яким монголи обклали русичів
2	керівник "сотні" в монгольському війську
3	грамота монгольського хана, яка давала право на князювання
4	угода, що визначала торгові стосунки між монголами і русичами

Завдання 4. Територія Української козацької держави за умовами Зборівського договору включала землі колишніх воєводств:	
1	Київське, Чернігівське, Брацлавське
2	Белзького, Брацлавського, Волинського
3	Київського, Волинського, Брацлавського
4	Руського, Чернігівського, Белзького

Завдання 5. Відзначте факти, що відносяться до періоду правління Володимира Великого:	
1	будівництво Десятинної церкви
2	створення зводу законів „Руська правда”
3	орієнтація на Візантію у зовнішній політиці
4	запровадження християнства на Русі

5	спроба об'єднати Правобережну та Лівобережну Україну
---	--

Завдання 6. Із перелічених нижче суджень про причини громадянської війни в Україні у 1658-1659 рр. виберіть правильні:	
1	загострення соціальних протиріч в українському суспільстві
2	загострення релігійного конфлікту між православними та уніатами
3	наростання незгод щодо зовнішньополітичної орієнтації України серед еліти та простолюду
4	втручання сусідів України в її внутрішньополітичні справи

Завдання 7. Встановіть відповідність:	
а) козаки, що осіли навколо Корсуня, Черкас, Канева та інших містечок порубіжних з Диким полем земель	1) низовики
б) козаки, що перебували на королівській службі і були вписані у спеціальні списки	2) городовики
в) козаки, що проживали нижче дніпровських порогів (між сучасними Дніпропетровськом і Запоріжжям) і гуртувалися на Січі	3) реєстровці
г) переселенці-українці, що проживали на Слобожанщині	4) черкеси

Завдання 8. Встановіть відповідність:	
а) політика «воєнного комунізму»	1) примусове об'єднання сільськогосподарських виробників у колективних господарствах (колгоспах)
б) «нова економічна політика»	2) концентрація фінансових та організаційних зусиль на розвитку важкої промисловості з метою перетворення УСРР в інду-

	стріально розвинену країну
в) політика колективізації	3) політика, яка допускала лібералізацію в сільському господарстві, легкій промисловості та торгівлі, однак давала змогу радянській владі зберігати «командні» позиції у важкій промисловості, транспорті, банківській та земельній справах, кадровій політиці
г) політика індустріалізації	4) політика, яка передбачала одержавлення промисловості, торгівлі, а також заборону приватної торгівлі, остання розцінювалась як спекуляція;
д) п'ятирічний план	5) основна форма планування радянською владою соціально-економічного розвитку СРСР

послідовності:	
1	Битва на річці Калці
2	Хрещення Київської Русі
3	Ярослав Мудрий
4	Походи руських князів на Візантію
5	“Повість минулих літ”

Завдання 10. Розставте події у хронологічній послідовності:	
1	Зруйнування Запорізької Січі Катериною II
2	Коліївщина
3	Указ Катерини II про закріпачення селян Лівобережжя та Слобожанщини
4	Заснування II Малоросійської колегії
5	Указ Катерини II про скасування гетьманства

Завдання 9. Розставте події у хронологічній

6. Методи навчання.

При вивченні курсу «Історія української державності» застосовуються 3 групи методів навчання:

- *методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;*
- *методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;*
- *методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.*

Перша група охоплює вербальні методи передачі і сприймання навчальної інформації (розповідь, лекція); наочні (ілюстрація, презентація); практичні (вправи, групові та індивідуальні завдання). В межах самостійної роботи – робота з книгами, робота з методичними матеріалами, робота з Інтернет-джерелами, творчі завдання.

При вивченні курсу активно використовуються інтерактивні методи (при веденні лекцій та семінарських занять) та проблемно-пошукові методи навчання (як при веденні аудиторних занять, так і при організації самостійної роботи студентів).

Що стосується методів стимулювання і мотивації навчання, то досвід підтверджує ефективність навчальних дискусій.

Також використовуються і такі методи навчання: інформаційно-ілюстративний, метод проблемного викладу, метод інтерактивного навчання (співбесіди, пресконференції, круглі столи, брейн-ринги, підготовка кросвордів, екскурсій), а також технічні засоби навчання: кодоскоп, магнітофон, навчальне телебачення, відеопроєктор, карти і схеми.

7. Форми контролю.

Контрольні заходи включають поточний, періодичний (модульний) та підсумковий контроль.

Крім цього до діагностичних засобів входить пакет комплексних контрольних робіт.

Форма проведення поточного контролю під час практичних (семінарських) занять визначається кафедрою. Періодичний і підсумковий контроль та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань здійснюються відповідно розробленого положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 20.02.2015 р. протокол № 6.

Під час проведення навчальних занять необхідно використовувати такі форми і методи контролю:

- усне опитування: індивідуальне, фронтальне, групове;
- письмовий контроль: виконання текстових завдань, написання рефератів, доповідей, кросвордів, презентацій тощо;
- тестовий контроль.

Методи модульного контролю: письмова контрольна робота, підсумкове тестування.

8. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Історія української державності» включає:

- конспект лекцій на паперовому та електронному носіях;
- навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи;
- рекомендації для підготовки до семінарських занять;
- матеріали для демонстрування за допомогою технічних засобів навчання (відеофільми та відеофрагменти).

З урахуванням новітніх здобутків історичної науки, а також вимог модульно-рейтингової системи кафедри історії і політології у 2015 р. видано такі

методичні матеріали:

1. Білан С.О., Кравченко Н.Б., Кропивко О.М. та ін. «Історія української державності» (для студентів ОС «Бакалавр» денної форми навчання). – К.:ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2017. – 66 с.

2. Білан С.О., Кравченко Н.Б., Кропивко О.М. та ін. Історія української державності: матеріали для самостійної роботи студентів-заочників. – К.: ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2017. –103 с.

3. Білан С.О., Кравченко Н.Б., Кропивко О.М. та ін. «Історія української державності»: тестові завдання модульного контролю. Навчально-методичне видання. – К.: ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН»,2017. – 140 с.

4. Історія української державності: практикум: [Навчальний посібник] / В. О. Хвіст. – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 520 с.

10. Рекомендована література

Основна

Алексєєв С.В. Історія України: Короткий курс лекцій : [для студ. вузів усіх спец. та усіх форм навчання] / С. В. Алексєєв [и др.] ; Донбаська держ. машинобудівна академія. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 228 с.

1. Аркас М.М. Історія України-Русі / Микола Аркас ; [упоряд., передм. Коваль Р. М.]. – Репр. вид. 1912 р. – Київ : Холодний Яр ; Кам'янець-Подільський : Медобори, 2013. – 424, [14] с.
2. Багацький В.В. Історія України : підручник / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. – Вид. третє, доп. і переробл. – К. : Алерта, 2010. – 388 с.
3. Бадах Ю.Г. Історія України. Практикум : навч. посіб. / Ю. Г. Бадах ; Київ. нац. торгов.-екон. ун-т. – К. : Київ. нац. торгов.-екон. ун-т, 2011. – 408 с.
4. Беренштейн Л.Ю., Коломієць С.С., Живора С.М., Іщенко Т.Д., Романюк Н.Й. На засадах Болонського процесу: Навч. посібник. – К.: НАУ, 2006. – 228 с.
5. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Магістр – S, 2000. – 207 с.
6. Бойко О.Д. Історія України : навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-вид., випр., доп. – К. : Академвидав, 2005. – 688 с.
7. Бойко О.Д. Історія України : підручник / О. Д. Бойко. – 5-те вид., допов. – Київ : Академвидав, 2014. – 717 с.
8. Борисенко В. Курс української історії: з найдавніших часів до ХХ століття. – К.: Либідь, 1998. – 615 с.
9. Бороденко О.А. Історія України : тест. завдання / О. А. Бороденко. – К. : Вид. Паливода А. В., 2008. – 128 с.
10. Бунятян К. Давнє населення України. Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999. – 228 с.
11. Бушин М. Українці в світі. Навч. посібник. – Черкаси: УНТЕІ, 2003. – 176 с.
12. Винокур І.С. Телегін Д.Я. Археологія України: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1994. – 318 с.
13. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ – ХХ ст. Навч. посібник. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
14. Гудзь В. Історія України : підручник для студ. вищ. навч. закладів / В. Гудзь. – 2-е вид., доп. і перероб. – К. : Слово, 2008. – 672 с.
15. Добров П.В. Історія України : курс лекцій і структурно-логічні схеми / Добров П. В., Єсіп І. М. – [Донецьк] : [Вебер, Донец.філ.], [2009]. – 472 с.
16. Залізник Л. Первісна історія України: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1999. – 264 с.
17. Заруба В.М. Історія України (з найдавніших часів до сьогодення) : навч. посіб. для абітурієнтів / В. М. Заруба, Р. Ю. Васковський ; Юридична академія МВС України. Кафедра теорії та історії держави і права. – Д. : Ліра ЛТД, 2005.
18. Земерова Т.Ю. Історія України. Основні події історії України. Політичний, економічний і культурний розвиток. Хронологічна таблиця :

[посібник] / Т. Ю. Земерова, І. М. Скирда. – Х. : Співак В. Л. : Весна, 2014. – 511 с.

19. Ісакова Н.П., Кропивко О.М., Паламарчук Н.І. Історія України (в схемах і таблицях). Навчальний посібник для студентів аграрних закладів III–IV рівня акредитації. – Київ: Аграрна освіта, 2005. – 204 с.

20. Історія України: нове бачення / За ред. В.А. Смолія. – Т. 1. – К.: Україна, 1995. – 351 с.

21. Історія України: нове бачення / За ред. В.А. Смолія. – Т. 2. – К.: Україна, 1996. – 495 с.

22. Історія України. Посібник / За ред. Т. Темка, Л. Тупчієнка. – К.: Академія, 2002. – 480 с.

23. Історія України : курс лекцій / [В. М. Щербатюк та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ : Фенікс, 2014. – 375 с.

24. Історія України : навч. посібник / М. В. Борисенко [та ін.]. – К. : Ніка-Центр, 2007. – 184 с.

25. Історія України : підручник / Г.Д. Казьмирчук [та ін.] ; наук. ред. Г.Д. Казьмирчук ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., випр. і допов. – К. : Логос, 2010. – 648 с.

26. Історія України від давнини до сучасності : навч. посіб. / Департамент освіти і науки Львів. облдержадмін., Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, КЗ ЛОР «Львів. обл. Мала акад. наук учнів. молоді» ; [уклад.]: Зоя Баран, Надія Кокотко, Роман Тарнавський. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 102 с.

27. Історія України з найдавніших часів до наших днів : практикум для студ. неспец. ф-тів: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / упоряд. С.В. Герегова [та ін.] ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – 2-е вид., доп. – Чернівці : Наші книги, 2007. – 264 с.

28. Історія України та її державності / Л. Є. Дещинський [та ін.]. – Вид. 4-те, переробл. і доп. – Л. : Бескид Біт, 2008. – 444 с.

29. Історія України у питаннях та відповідях : навч. посіб. з підготов. до модул. контролю знань студ. неіст. фаху / В. І. Масальський [та ін.]. – Донецьк : Донеччина, 2009. – 399 с.

30. Історія української державності: практикум: [Навчальний посібник] / В. О. Хвіст. – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 520 с.

31. Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. – К.: Либідь, 1994. – 56 с.

32. Каденюк О.С. Історія України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Каденюк О. С. – К. : Кондор, 2008. – 407 с.

33. Казьмирчук М.Г. Історія України : підруч. для вищ. навч. закл. / М. Г. Казьмирчук ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Кафедра української історії та етнополітики. – К. : Видавець Цимбаленко Є.С., 2009. – 184 с.

34. Коломієць С.С. Історія формування української моделі розвитку сільського господарства (з найдавніших часів до початку 20-х рр. ХХ ст.). –

Ч. 1. – К.: Навчально-науковий природничо-гуманітарний інститут НАУ, видавничий відділ НАУ, 2003. – 180 с.

35. Коломієць С.С. Історія формування української моделі розвитку сільського господарства (з найдавніших часів до сьогодення). – Ч. 2, 3. – К.: Навчально-науковий природничо-гуманітарний інститут НАУ, видавничий відділ НАУ, 2003. – 244 с.

36. Комова О.С. Історія України : тематичні текстові завдання / О. С. Комова, І. М. Лебедева. – К. : Країна мрій, 2008. – 200 с.

37. Кормич Л., Багацький В. Історія України від найдавніших часів до ХХІ століття. Навч. посібник. – Харків: ООО «Одіссей», 2001. – 480 с.

38. Крижанівський О.П., Плохій С.М. Історія церкви та релігійної думки в Україні. Навч. посібник: У 3-х книгах. – Кн. 3. – Кінець ХVІ – середина ХІХ століття. – К.: Либідь, 1994. – 336 с.

39. Кузнець Т.В. Історія України ХІХ століття : навч. посіб. / Кузнець Т.В. – Умань : [Жовтий], 2011. – 354 с.

40. Лазарович М.В. Історія України : навч. посіб. / М. В. Лазарович. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2011. – 686 с.

41. Лановик Б.Д. Історія господарства. Україна і світ. Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 1997. – 479 с.

42. Лановик Б.Д. та ін. Економічна історія України і світу. Підручник. – К.: Вікар, 2002. – 478 с.

43. Лановик Б.Д., Матисякевич З.М., Матейко Р.М. Історія господарства: Україна і світ. – К.: Вища шк., 1995. – 480 с.

44. Литвин М., Мордвинцев В., Слюсаренко А. Історія України. Навч. посібник. – К.: Знання – Прес, 2002. – 670 с.

45. Литвин В.М. Історія України : навч. посібник / В. М. Литвин [и др.]. – К. : Знання, 2008. – 957 с.

46. Литвин В.М. Історія України : підручник / В. М. Литвин. – 3-тє доопрац. та доп. вид. – К. : Наукова думка, 2009. – 821 с.

47. Литвин В.М. Історія України : підручник / В. М. Литвин. – 4-тє, доопр. та допов. вид. – К. : Наукова думка, 2010. – 829 с.

48. Литвин В.М. Історія України : підручник / Володимир Литвин ; [відп. ред. В. А. Смолій] ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К. : Наукова думка, 2013. – 989 с.

49. Мицик Ю.А. Історія України : навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. – Київ : Кліо, 2015. – 677 с.

50. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ століття. – К.: Укр. письменник, 1994. – 413 с.

51. Нартов В. В. Історія України з давніх-давен до сьогодення / В.В. Нартов. – Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. – 352 с.

52. Новітня історія України (1900–2000). Підручник / А.Г. Слюсаренко та ін. – К.: Вища шк., 2000. – 663 с.

53. Овсій І.О. Зовнішня політика України (від найдавніших часів до 1944 року): Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999.

54. Олійник С.В. Історія України: конспект лекцій для студ. неіст. ф-тів вищ. навч. закл. України / С. В. Олійник, С. А. Сидорук ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський: Абетка: Сисин О. В., 2012. – 171 с.
55. Палій О.А. Історія України : [посібник] / Олександр Палій. – Вид. 2-ге, допов. – Київ : К.І.С, 2015. – 594, [1] с.
56. Пасічник М. С. Історія України та її державності : конспект лекцій / М.С. Пасічник, С. М. Пасічник, О. М. Васишин; Укр. акад. друкарства. – Вид. 2-ге, допов. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2011. – 759 с.
57. Панченко П., Славов П., Марчук В. Аграрна історія України. Навч. посібник для студ. і викл. сільськогосподарських закладів освіти I–IV рівнів акредитації. – К.: Просвіта, 1996. – 360 с.
58. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.І. Танцюри. – К.: Академія, 2001. – 488 с.
59. Полянський О.А. Історія України : навч. посіб. для семінар. занять / Олег Полянський, Руслана Труба. – Л. : ЛДУФК, 2011. – 467 с.
60. Полянський О.А. Історія України: проблеми методології та методики / Олег Полянський ; [уклад. Р. І. Труба]. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 127 с.
61. Реєнт О. П.. Історія України у схемах і таблицях : навч. посіб. для вузів і шкіл / О. П. Реєнт, В. М. Шевченко. – К. : Інститут історії України НАН України, 2005. – 162 с.
62. Рибак І.В. Історія України у проблемному викладі, в особах, термінах, назвах і поняттях : навч. посібник-коментар для студ. вищих навч. закл. / І.В. Рибак, А. Ю. Матвеев. – 2. вид., доп. – Хмельницький : ТОВ НВП «Еврика», 2004. – 200 с.
63. Світлична В. Історія України. Навч. посібник. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
64. Стьопін А.О. Історія України. Конспект лекцій: навч. посіб. / А.О. Стьопін. – О. : Астропринт, 2007. – 160 с.
65. Сулько В. С. Історія України : навч. посіб. / В. С. Сулько; Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Каф. історії України. – Рівне : О. Зень [вид.], 2011. – 543 с.
66. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навч. посібник для вузів / За загал. ред. Б.Д. Лановика. – К.: Генеза, 1994. – 368 с.
67. Українська культура: Історія і сучасність. Навч. посібник / За ред. С.О. Черепанової – Львів: Світ, 1994. – 456 с.
68. Українська культура: Лекції / За ред. Д. Антонича. – К.: Либідь, 1993. – 591 с.
69. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / За ред. М.М. Заковича. – К.: Знання, 2000. – 622 с.
70. Українське народознавство. Навчальний посібник / За ред. С.П. Павлюка. – Львів: Фенікс, 1994. – 608 с.

71. Чуткий А. І. Історія України : навчальний посібник: у 2 кн. / А.І. Чуткий. – Кн. 1 : Давня та нова історія України. – Ніжин : Видавництво НДУ, 2007. – 311 с.
72. Чуткий А. І. Історія України : навчальний посібник: у 2 кн. / А.І. Чуткий. – Кн. 2 : Новітня історія України. – Ніжин : Видавництво НДУ, 2007. – 239 с.
73. Чуткий А.І. Історія України : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / А.І. Чуткий ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2006. – 352 с.
74. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1999. – 479 с.

Допоміжна

1. Верстюк В., Дзюба О., Репринцев В. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник. – К.: Наук. думка, 1995. – 688 с.
2. Войцехівська І., Аблицов В., Божко О. та ін. Історія України в особах ХІХ – ХХ ст. – К.: Україна, 1995. – 479 с.
3. Гетьмани України: історичні портрети. – К.: Україна, 1991. – 216 с.
4. Гісем О.В., Мартинюк О.О., Трухан О.Ф. Історія України в таблицях. – Х.: КСД, 2006. – 480 с.
5. Дзюба О.М., Павленко Г.І. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (Х – середина ХVІІ ст.): Посібник-довідник. – К.: АртЕк, 1998. – 200 с.
6. Довідник з історії України. – К.: Генеза, 2001. – 1135 с.
7. Енциклопедія українознавства / Інститут української археології НАН України. – К.: Віпол, 1994. – Т. 1. – 400 с.
8. Енциклопедія українознавства / Інститут української археології НАН України. – К.: Віпол, 1995. – Т. 2. – 400 с.
9. Енциклопедія українознавства / Інститут української археології НАН України. – К.: Віпол, 1995. – Т. 3. – 430 с.
10. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В.М. Литвин, В.І. Гусєв, А.Г. Слюсаренко та ін. – К.: Вища шк., 2002. – 430 с.
11. Історія України : [довідник] / упоряд. С. Крупчан [та ін.]. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Казка, 2009. – 736 с.
12. Історія України : довідник / упоряд.: С. Крупчан [та ін.]. – 5-те вид., перероб. і доп. – К. : Казка, 2010. – 736 с.
13. Історія України. Комплексний довідник + профільний рівень / [уклад.: Воропаєва В. В. та ін.]. – Видю 5-те, допов. та перероб. – Харків: Весна: Співак В. Л., 2014. – 703 с.
14. Короткий довідник з історії України / І.Ф. Курас, М.О. Багмет, І.І. Федьков та ін. – К.: Вища шк., 1994. – 255 с.
15. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. – К.: Україна, 1996. – 463 с.

16. Котляр М. Історія України в особах. Давньоруська держава. – К.: Україна, 1996. – 240 с.
17. Коцур В. П. Історія України в датах / В. П. Коцур [и др.]. – Переяслав-Хмельницький ; Чернівці : Книги-XXI, 2007. – 144 с.
18. Крушинський В.Ю., Левенець Ю.А. Історія України. Події. Факти. Дати. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Зодіак-ЕКО, 1993. – 176 с.
19. Малий словник історії України. – К.: Либідь, 1997. – 464 с.
20. Попок А.А. Українці на Далекому Сході: організації, події, персоналії. Довідник. – К.: Альтерпрес, 2004. – 360 с.

11. Інформаційні ресурси

1. histua.com/
2. www.istpravda.com.ua/tags/tag_історія+України/
3. likbez.org.ua/
4. www.ukrainehistory.narod.ru/
5. www.history.org.ua/
6. www.mon.gov.ua
7. www.rada.kiev.ua /LIBRARY
8. www.novamova.com.ua
9. www.litopys.org.ua
10. www.nbu.gov.ua
11. www.nplu.org.ua
12. www.iananu.kiev.ua